

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי
Ezra Orion Collection
Public Art Archive

כותרת: ספרים, פיסול אלומות תהליכים
ספר

מיקום בארכיון

ארגז: 14

תיק: 1

תת תיק: --

Title: Books, Pisul Alumut Tahalichim (Sculpture Beams Process)
Book

Location in Archive

Box: 14

Folder: 1

Sub folder: --

המכון לנוכחות ציבורית
המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית, חולון
archive@digitalartlab.org.il לחומרי המקור צרו קשר דרך

The Institute for Public Presence
The Israeli Center for Digital Art, Holon
For original materials please contact us at archive@digitalartlab.org.il

פיסול אלומות תהליכים

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

פא

מסמך זה נמצא בבעלות
המוסד המייצג את אוסף עזרא אוריון
לפי חוק הגנת המידע, 5771-2010

Ezra Orion Collection ·
Public Art Archive

עזרא אוריון

"...הבעיה העצומה של הבינתחומיות. איך להימנע מרדידות. המוגבלות האנושית שלנו מאפשרת רק בקושי תפיסת מורכבות של תחום אחד או שניים... איך להגיע לתפיסה בינתחומית מעמיקה?..."

(ד"ר רות סתוי)

"...זה מעניין בצורה בלתי רגילה... זה ז'אנר לא מוכר, הנע בשטחי הביניים שבין המחקר, הפילוסופיה והשירה... עם המסקנות ההומאניסטיות. אני מזדהה, אך תוהה האם הן מתחייבות בהכרח מן התפיסה ההוליסטית המתוארת כאן..."

(פרופ' יורם צפרייר)

"...פילוסופים שפרנסתם בכך, אולי אבדו סבלנות ועניין בסיורים בלתי מודרניים במרחב הציבורי אלה על פני מרחבים לא נודעים להם, אבל הקורא שחלק לו בנטיותיו האינטלקטואליות של עזרא - ישמח לגלות כאן לא מדריך, אלא חבר למסע במסעותיו שלו עצמו. מחברו של הספר הזה הוא פילוסוף במובן המהותי של המושג..."

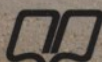
(פרופ' גרשון ויילר)

IP
THE
Ezra Orion Collection
Public Art Archive

20-48465

מודן הוצאה לאור בע"מ

מדרשת שדה-בוקר

פיסול – אלומות תהליכים

עזרא אוריון

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

מכון ליסודות דיגיטליים
אוסף אמנות במרחב הציבורי
מרכז המחקר והמחקר

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

מודן בשיתוף מדרשת שדה בוקר

1995

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

מרכז תרבות ציבורי
אמנות, ספרות, יצירה וחינוך
תפקיד: ארכיון אמנותי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

כל הזכויות שמורות
למודן ולמדרשת שדה בוקר

מסע הכרתי אחר

שני סיפורי זן על החכם היפני נאג'אין עשויים לסייע בהבנת תפיסת העולם שמציג 'אלומות תהליכים' לפני קוראיו, ולעזור בהבנת תפיסתו של מתברו. סיפור הזן הראשון מספר על קבלת הפנים שערך החכם נאג'אין בביתו לפרופסור מן האוניברסיטה, שבא אליו לחקור ולדרוש בדבר הזן. הגיש לו נאג'אין תה. מזג לאורחו מלוא הכוס, ועדיין היה ממשיך ומזג. פער הפרופסור עיניו ופיו עד שלא יכול היה לשלוט עוד ברוחו: "הרי זו מראה על גדותיה. יותר לא יכנס!" "ככוס זו," אמר לו נאג'אין, "אף אתה מלא דעות וסברות משלך. כיצד אוכל להראותן זן כל עוד לא הרקת את כוסך?" דעותיו וסברותיו על העולם הן ככוס תה שעולה על גדותיה. והנה בא 'אלומות תהליכים' וממשיך ומוזג ראיית עולם מקפת וכוללת.

כדי ליהנות מן הספר (שלא לומר להחכים ממנו), יש צורך ב'מקום' ובכללות לקלוט תה חדש, שניחווחו וטעמו שונים במעט מאלה המוכרים לנו. דבריו של החכם היפני מכוונים אל כל מי שמחזיק בידו את 'אלומות' המכירה לתיק או לחתל מן המגירות המוכרות. ארון המגירות של רבים מאיתנו 'מלא' ואינו מתאים לכך. תפיסת העולם שעמה אנו באים אל הספר הזה חייבת לגלות פתיחות ויכולת קבלה וקיבול גדולות יותר, כדי שנוכל ליהנות ממנו.

סיפור הזן השני על נאג'אין נקרא "זן שבכל רגע ורגע": "תלמידי זן שרויים במחיצת רבותיהם עשר שנים לכל הפחות, לפני שהם מרשים לעצמם ללמד את זולתם. משסיים קטן את ימי טירונותו נעשה הוא עצמו מורה הוראה. יום אחד בא לבקר אצל נאג'אין. אותו יום נתקשו השמים בעבים וגשם כבד ירד, ועל כן נעל טנו בקבקי עץ ונשא מטריה. נאג'אין נתן לו שלום ואחר אמר: 'משער אני שהשארית את קבקי העץ שלך באכסדרה. הייתי רוצה לדעת אם מטרייתך נמצאת לימין הקבקים או לשמאלם...' נבון טנו, ולא נמצאה לו תשובה. נתחוו לו שאין ביכולתו לקיים את הזן; בכל רגע ורגע. לכן נעשה שוב תלמידו של נאג'אין ולמד שש שנים נוספות כדי להגשים את הזן בכל רגע ורגע."

שני קשרים יש לסיפור זה עם 'אלומות תהליכים': האחד הוא התפיסה הכוללת של התבוננותו בעולם. על-פי ראייה זו הכל הוא אלומות תהליכים, לא רק כשיחה פילוסופית, אלא גם כהיבטים של הפעילות היומיומית שלנו.

זוהי פילוסופיה שהחלה על התבוננותו בעולם תקפה בכל רמה של המציאות, החל ברמה המקרוסקופית, דרך הרמה הטלסקופית

אולי אמת הסיפור, שפעם היה העולם האינטלקטואלי של האדם פשוט וטוב. היה בו סדר, באשר הטבע היה מלוכד לכאורה על-פי חוקי טבע אחידים, ומקומו של האדם היה מובטח בו, אם בדרך של מטאפיזיקה חובקת-כל, אם בדרך של אמונה בבורא, שיצר את העולם ואת האדם, ואם בשילוב זה או אחר של שני היסודות האלה. לפחות מאז אפיקורוס מציצה מאחורי גבה של הפילוסופיה הרשמית תפיסה אחרת – שהעולם הוא קאוטי, ושהסיפור על אודות הסדר המופתי אינו אלא אחיזה עיניים. בפילוסופיה המערבית היה זה פסקל Pascal שהבין שמשוהו השתבש באגדה הקוסמית הזאת.

כיום כבר קשה לדגול בתפיסה התבוננית של הכל. עם זאת, אם מטאפיזיקה בתור שיטה אינה אפשרית עבורנו, הריהי משגשגת בתור מה שקאנט כינה "נטייה טבעית". בימינו רבים מן הביטויים לנטייה זאת נקשרים במושג "הוליסם" Holism, שהוטבע בידי הפילוסוף הדרום-אפריקני סמאטס Smuts, שהיה מדינאי וגם מצביא, ומאז הוא נודד בחלל העולם האינטלקטואלי, מעין ביטוי לסדר הנכון. מושג זה אומץ בידי עזרא, בדרכו שלו.

עזרא אוריון מאפיין את מאמציו לתפוס את העולם כסיוור חוליסטי, דומה שזהו תג מתאים ביותר. הנטייה הטבעית למצוא לא רק סדר, אלא מקום אחיזה מוצק, מוליכה אותו ומבעיה אל בעיה. תוך שהוא מבריק בכשרון רב בגולות בין דיסציפלינות, וכל זאת תוך מתן קטעי מקורות, במסע המוביל אל יעד לא נודע, כלומר אל אי-הודאות, פילוסופים שפרנסתם בכך אולי יאבדו סבלנות ועניין בסיפורים בלתי מודרכים אלה על-פני מרחבים לא נודעים להם, אבל הקורא, שחלק לו בנטייתו האינטלקטואלית של עזרא, ישמח לגלות כאן לא מדריך, אלא חבר למסע הזה.

אולי לא רבים יצטרפו אל מסעו זה של עזרא. זה לא יפתיע אותי, שכן אין הוא חושב במונחים של הצלחה ממוסדת. אך מי שיצטרף אלי, יבוא על שכרו, אולי כמו הטס במטוס או במעבורת חלל לראשונה, הרואה פתאם את המציאות מזווית לא מוכרת, לא צפויה. אני מאחל הצלחה לספר.

פרופ' גרשון ויילר
המחלקה לפילוסופיה
אוניברסיטת תל-אביב
אפריל 1991

הצטרפות לאלומת תהליכים

שורות אלו הן הארת הכרה אישית של כ-14 שנים שבהן ערכתי כפסל מדברי את 'סביבות' 34-1 ושווהתי כ-300 שיחות עם הוגים, מחנכים וחוקרים, אנשי רוח ואנשי צבא ובטחון.

הן אולי תורמות לתהליך התפתחותה של הכרה הוליסטית-הומניסטית של הסובב. הן מציעות עוד אופן של התבוננות רב-היבטית בסובב הנע, הדינמי, הקאוטי, המורכב-לעילאי – יש סיכוי לתפיסה פתוחה, בינתחומית, כל-ארגונית, הוליסטית, פוליריסטית, של הסובב, להנחות בחירה בדרך הומניסטית.

אני מודע לכך שמעבר לסובב הניתן להכרה חלקית – מעבר לפסגות פני האדמה, מעבר ליקום הנראה בטלסקופים – משתרע האינסופי הבחיתי נפס. זהו אופן של התבוננות בסובב, היוצר אולי אקלים לבחירת 'אף-על-פיי' כן בהומניזם, להשתלבות קשובה, יוצרת, בסובב זה, האנושי, החי, הדומם. סביבה זו שאנחנו חוצים תזוזה כבד-הלבטית, כמאגר של מורכבויות, דינמיות משתנה ללא-הרף, כשטף רב-תהליכי, בינתהליכי, דיסטומוני, הקרוני ועמום גבולות, הניתן רק להכרה חלקית, שהכרתו כוללת תמיד, במודע, רכיב של אי-ידאות –

היא תאופיין כאינסופית במימדי המורכבות, החלל והזמן: כממשות עמומה, התפסת ומתוארת במערכות של סמלים, כאלומות תהליכים ארוגים – מהולים – מסורגים זה בזה – נסרגים – נפרמים – יוצרים שתי המחשבות של סביבות שונות בהיבט רב-תהליכי זה: הר-הנב ואנן נחר המודי בהימליה המרוכזת, נפאל, שממנה חזרנו שוב לאתרוגה. האדם יאופיין כארבע-מימדי – נקטורי – ארוג במארג תהליכים זה והופך בו יותר ויותר לדומיננטי עד כדי איום כולל... גלובלי...

הרהור בינתחומי כזה נוטה להסתעף עוד ועוד כדלתה לנושאים מתרבים יותר ויותר. ניסיתי להתוות לו כיוון, תוך הארה של נקודות הסתעפות כאלה, על-מנת להגיע בסופו אל צומת ההכרעה ההומנית, זהו מעין סיור פיסולי-הוליסטי המתפתח כרבי-שיח של מקורות, שקטעים מהם ניתנים בטקסט עצמו. דלג על מראי המקומות; קרא בשטף. שימתני לקריאה השניה. במראי המקומות ניתנים רק שמות הספרים, המחברים ותאריכי הוצאתם בעברית. אם לא נתתי את מספר העמוד, קרא את המקור כולו. כל ההדגשות הן שלי.

ברצוני להודות לפרופ' איתן צ'רנוב, לעמנואל מארקס, לפרופ' עקיבא פלכסר ולפרופ' זאב נאווה על הערותיהם והארותיהם לכתב היד של שנת 1986, ולפרופ' זאב בכלר, פרופ' ישראל אפעל, פרופ' יוסף

וכלה במשמעות חיינו בעולם. הבעיה עם הגישה הזו היא, שקשה לנו לעיתים לתפוס ולראות את התמונה הכוללת. קשה לנו לעיתים, גם במהלך הקריאה, לשמר את המתווה הכללי, לזכור מה מקומו של ההיבט שבו אנו עוסקים באותו רגע במסגרת הציור כולו, במסגרת תמונת חיינו כולה. אזכורו החוזר ונשנה של מיקום זה עשוי לסייע רבות. באופן זה עשוי הקורא להישמר ולא 'ללכת לאיבוד' באלומת הרמות השונות של המציאות.

'אלומות תהליכים' היא מטאפורה הבאה לזהות מהות משותפת לכל תופעה ולכלל התופעות, ובכך לתרום להבנתה של הגישה ההוליסטית, המאחדת אינספור תופעות. דווקא בשל הריבוי והמורכבות חשוב מאד 'להתמצא'. חשוב לאתר את מיקומו המדויק ומהו ציר התנועה הישיר, המהותי ביותר, מהו הקישור הברור ביותר אל המבנה הכללי הנע.

הקשר השני בין סיפור הזן לספר זה הוא ששניהם דורשים זמן, נינוחות ורצון כן להבין תפיסת עולם חדשה. בדיוק כמו גיבורו של סיפור הזן, אלה הרוצים לצאת למסע הזה, חייבים להיות מוכנים להקדיש לו את תשומת הלב הראויה. קשה לעשותו בחטף ובמקטע, אך כאשר מצליחים וחודרים לתוכו, הופכים כל הנופים שהלפנו לגד עיינינו עד כה לתמונה אחת. מעין 'פאזל' תלת-מימדי ענקי, אך הגיוני, צלול ומרתק.

לנגד עיני תלוי צילום של הצלם אברהם חי גביר, מראה חבך במשלחתו של עזרא אוריון פורס ידיו בקצהו של גרם מדרגות ענק, מעין 'כן שילוח', שהקים אוריון מול פסגת אנפורנה בהרי ההימליה בנפאל. החדירה הזו לנוף והצבתו של האדם הזעיר בלב הנוף האדיר – המימדים זכו כאן להמחשה המבהירה היטב שכדאי לנסות ולשחרר את התהליכים השונים לכדי אלומה אחת.

הפסל בהימליה הוקם ב-1981, נבנה שוב ב-1983 ושוב, לאחרונה במאי 1993. רק ישראלים מעטים הגיעו אז לאזור זה. היום נראים לנו הרי ההימליה קרובים יותר, מוכרים יותר. ייתכן שבעוד תריסר שנים תראה כך התפיסה – שהכל הוא אלומת תהליכים.

משה גלעד

עורך המאגזין 'מסע אחר'

סיפורי הזן לקוחים מתוך 'חכמת הזן', בתרגום דוד שחר, הוצאת 'הדר', 1982.

אגסי, מרופ' גרשון ויילר, ד"ר רות סתוי ופרופ' יורם צפריר על הארותיהם לנטח מורחב זה.

תודה גם לדפנה בניאל, שהדפיסה שוב ושוב את הדפים האלה, ולחוה רימון על העריכה הלשונית.

כדאי לך לקרוא את זה בקצב משתנה –
פה ושם כתוב (לאט) – לקריאה איטית –

זאת לא עברית מגוהצת, של 'האקדמיה ללשון העברית', נקודה.

ע.א.

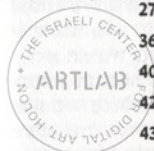
1984-1994

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

רכז תוכנית כיכורים
מחלקת סמנטיקה ופואטיקה
מחלקת תרגום ופואטיקה

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

11	גיאורפיסול בהימליה 1983-1981
14	תפיסה – –
17	סביבה – –
18	שינוי – –
20	חלל-זמן – –
22	אנרגיות – –
23	שדות-כוח – –
24	תהליך – –
27	אלומת תהליכים – –
36	מערכת – –
40	סביבה כאלומת נקטורים – –
42	המזרח התיכון כאלומת תהליכים – –
43	הרהנג כאלומת תהליכים – –
50	ההימליה כאלומת תהליכים – –
55	אנפורנה, מאי 1993 – –
59	תהליכי פני שטח ותהליכי עומק – –
60	האדם כאלומת תהליכים – –
68	ההיסטוריה כאלומת תהליכים – –
74	קאוס – –
76	מהו הכל – –
84	בחירה בהומניזם עכשיו – –
90	חזרה מבקעת אנפורנה – –
91	דרך פעולה החוצה אי-ודאות – –
95	פיסול קיומי – –
98	שורות של מוריס הרצוג – –

אוסף עזרא אוריון
ארכיון אמנות במרחב הציבורי

Ezra Orion Collection
Public Art Archive

הפסל הגמור בבקעת אנפורנה 1981